

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

EXEMPLAR 2008

MEPUTSO: 100

NAKO: 2½ DIIRI

PALOMOKA YA MATLAKALA A DIPOTŠIŠO KE 4.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Lephephe le arotšwe ka dikarolo tše THARO e lego A,B le C.
KAROLO YA A: Ditaodišo
KAROLO YA B: Ditšweletšwa tša tirišano tše telele
KAROLO YA C: Ditšweletšwa tša tirišano tše kopana
2. Bala dipotšišo ka tlhokomelo gore o se hlhlathe.
3. Araba potšišo e TEE fela karolong ye nngwe le ye nngwe.
4. Thoma potšišo ye nngwe le ye nngwe letlakaleng la yona.
5. Ngwala ka bothakga le mongwalo wa go balega.
6. Taodišo e rulaganywe ka lenaneo la go swana le mmepe wa monagano goba lenaneo leo le ka go thušago go rulaganya. O tla fiwa meputso ya go rulaganya le padišišo.
7. Hlokomela morero le sebopego sa sengwalwa se sengwe le se sengwe go ya ka go fapana ga dinyakwa tša sona.
8. Dingwalwa ka moka di ngwalwe ka Sepedi.

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO 1**

Kgetha e TEE ya dihlogo tše di latelago gomme o ngwale taodišo ya botelele bja mantšu ao e ka bago a 400 go iša go a 450.

1.1 Tema ye e kgathwago ke basadi ka go Afrika-Borwa ye mpsha. [50]

GOBA

1.2 Go bolawa ga bana ke tlhobaboroko nageng ya Afrika-Borwa. Tšweletša maikutlo a gago. [50]

GOBA

1.3 Thuto ya Kharikhulamo ya Setšhaba ke sentšwelakae. [50]

GOBA

1.4 Na tshepedišo ya toka nageng ya Afrika Borwa e a kgotsofatša? Ntšha sa mafahleng a gago. [50]

GOBA

1.5 Go ima ga baithuti dikolong ke tlhobaboroko nageng ka bophara. Tia di lle. [50]

PALOMOKA KAROLO YA A: 50

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE**POTŠIŠO 2**

Araba potšišo e TEE go tše nne tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a 180 go iša go a 200 (diteng fela).

2.1 Bjalo ka Modulasetulo wa mokgatlo wa batlanyi femeng ya go tšweletša dikoloi, ngwalela mookamedi wa feme **pego** mabapi le batlanyi ba bane (4) bao ba tlogetšego mošomo. [30]

GOBA

2.2 Go na le dipolelo tša go nyefola ditlwaelo le ditumelo tšeo di phethwago ke Maafrika. Bao ba di nyefolago ba fela ba tsenya setlwaedi sa go bolaya diphoofole tše bjalo ka dipudi, dinku le dikgomo bjalo ka ditragalo tša sehlogo tšeo di sa nyakegego. Ngwalela Morulaganyi wa kgatišobaka ya Seipone **athikele** yeo go yona o tšweletšago maikutlo a gago mabapi le se. [30]

GOBA

- 2.3 Romela **boitsebišophelo** (CV) diofising tša Vodacom, mabapi le mošomo wa ditirelo tša bašomiši ba megala wo o tšweleditšwego kuranteng ya *Sunday Times* ya 18 Janaware 2008. [30]

GOBA

- 2.4 Baithuti ba bantši ga ba kgone go rutha sekolong sa geno, ka fao le be le kwane go kgoboketša tšhelete ya go aga letangwana la boruthelo, leo ka lona ba bantši ba tlilego go ithuta go rutha go lona. Ka morago ga maitapišo a go ya godimo le fase le kgonne go kgoboketša dikete tše masome a mane tša diranta. Seo se le tlabago ke gore hlogo ya sekolo le Lekgotlataolo la sekolo ba šomile kgahlanong le seo le kwanego ka sona. Bona ba dirišitše tšhelete yeo go aga bophako bja difatanaga tša bona. Baithuti ba ngongoregela se. Ngwala **memorantamo** wo go wona le ipelaetšago kgahlanong le se. [30]

PALOMOKA KAROLO YA B: 30

KAROLO YA C: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE KOPANA**POTŠIŠO 3**

Araba potšišo e TEE go tše tharo tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a 100 go iša go a 120.

- 3.1 O etetše ngaka yeo o dirilego diteko tša madi tša twatši ya HIV/Aids go yena. Ngwala ditiragalo tša letšatši leo ka gare ga **pukutšatši** o tšweletše kgato ka kgato go ba go fihla ge ngaka e go botša gore o na le twatši yeo. [20]

GOBA

- 3.2 Motse wa geno o tla etelwa ke batho ba go tšwa go lekala la tša boeti profenseng ya geno go tla go fa setšhaba tshedimošo mabapi le ketelo ya batšwantle ka mo nageng ka ngwaga wa 2010.

Ngwala **maphephetsebiši** ao o tsebišago setšhaba ka ga ketelo ya batho bao. [20]

GOBA

- 3.3 Thala **phoustara/papetla** yeo ka yona o kwalakwatšago phadišano ya mmimo wa sedumedi tikologong ya geno. [20]

PALOMOKA KAROLO YA C: 20

PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 100